

Характеристика художніх стилів в ХХ ст.

- Ще у 19 ст. прогресивні люди надавали великого значення встановленню зв'язку між мистецтвом та ремеслом. Тобто між виробництвом утилітарних виробів та мистецтвом.
- 1825 р. – С.Г. Строганов (відомий археолог) відкрив художню школу, яка в 1860 році набула статусу училища. Бурхливого розвитку набуває художня промисловість у 1919 році: створюються художні майстерні, а пізніше й інститути. Особливо бурхливого розвитку технічна естетика і дизайн набули в післявоєнні 50-ті роки, коли з'явилась тенденція до взаємозв'язку матеріально-предметної сторони виробництва з опорою на окремі рекомендації технічної естетики.
- На Заході в середині 19 ст. англ. архітектор У. Моріс відроджує старі ремесла. Він вважав, що вироби людської праці повинні бути красивими.
- У Німеччині зародження технічної естетики відбувалось на початку 20 ст. створенням шкіл “Баухауз”.
- Напрямок технічної естетики в країнах розвинутого капіталізму особливо в США має назву стайлінг (стилізм)

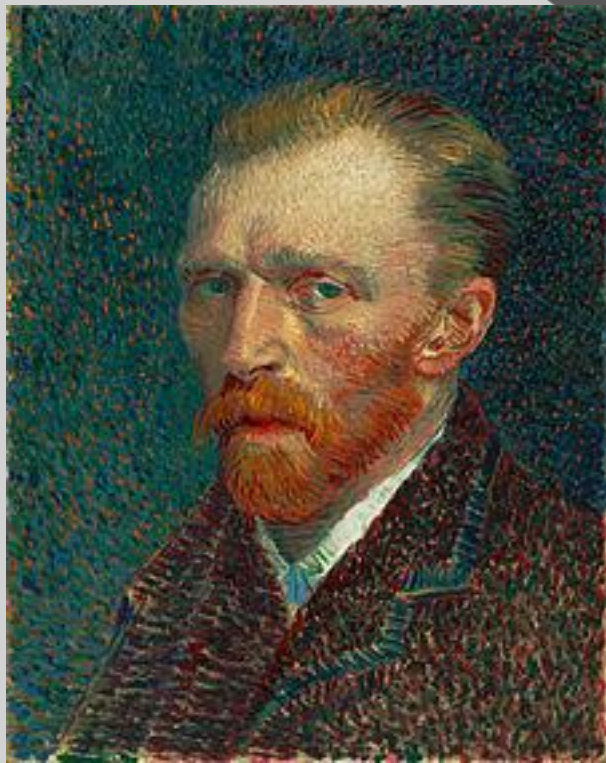
Модернізм

- ⦿ Загальне позначення явищ мистецтва і літератури ХХ ст., що відійшли від традицій зовнішньої подібності та утверджували новий підхід до зображення буття.

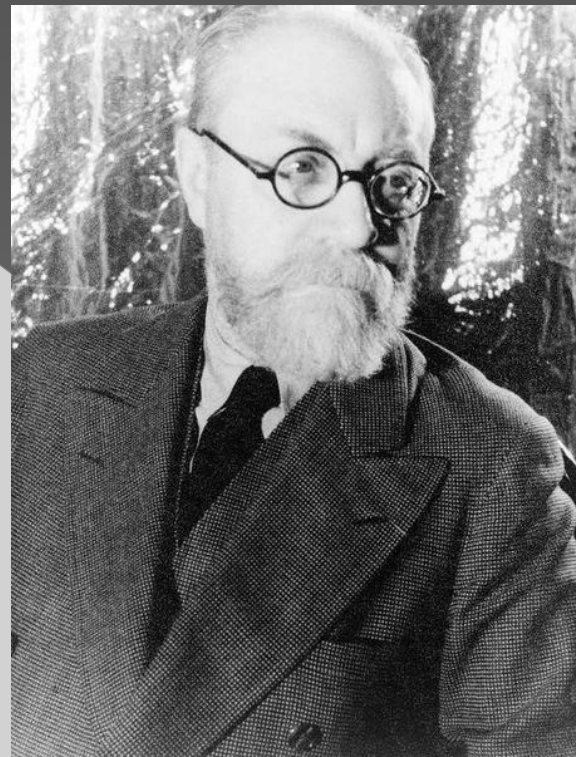
Термін модернізм (від франц. moderne - сучасний) більшість дослідників використовує для позначення як періоду культури, так і сукупності новітніх течій у культурі, що існували з кінця XIX ст. принаймні до 50-60 років XX ст. (хронологічно його розміщують між імпресіонізмом та постмодерном). Уже на початку XX ст. модернізм почав відтісняти на периферію такі художні течії і стилі, як символізм, модерн (сецесію), неокласику, і став провідною течією в художній культурі ряду Європейських країн - Франції, Італії, Німеччині, Росії). Справжнім розквітом модернізму стали 20-30-ті роки, коли він поширився за межі Європи, насамперед у США. Форми і прийоми модернізму до сьогодні характерні для творчості багатьох митців.

Найяскравіше відобразився модернізм в образотворчому мистецтві. Біля його витоків стоїть геніальний голландський художник Вінсент ван Гог (1853-1890). Творчість ван Гога, його трагічна постать ніби віддзеркалюють саму суть модернізму. Вони справили величезний вплив на всю культуру XX ст. Майстер кольору, людина, яка невтомно і фанатично працювала для мистецтва, був чужий своїм сучасникам. Буржуазна публіка, вихована на академізмі та салонному мистецтві, ігнорувала картини генія. Відомі мистецтвознавці свідчили про порушення в них усіх канонів класики, що виявлялося в надмірному, на їх думку, трагізмі образів, незвично яскравих фарбах, відході від перспективи. Із понад 800 картин, написаних майстром, за життя йому вдалось продати лише одну, та й то за мізерну суму. У стані душевного зламу майстер кінчив життя самогубством, незадовго до якого написав одну з найтрагічніших своїх картин "Автопортрет з відрізаною мочкою вуха". Люди XX ст., вдивляючись у картини ван Гога, ніби знаходять у них відповіді на складні запитання свого часу. На світових аукціонах тільки в 1995 р., за підрахунками нью-йоркського журналу "Арт-нет", кілька картин великого голландця були продані за 45 млн. доларів.

Яскравою течією модернізму початку ХХ ст. був фовізм (від франц. *fouves* - дикий). Французьким художникам цього напрямку - А. Матісу, А. Дерену, М. Вламінку, А. Марке, Р. Дюфі та іншим, яких один із критиків назвав дикими за їх яскравий, незвичний стиль живопису, належить видатна роль у пошуках нових мистецьких прийомів. Вони абсолютизували колорит своїх картин, писали надзвичайно яскравими фарбами, а для підсилення виразності кольору відмовлялися від перспективи, простору, відходили вбік живописної абстракції. А. Матіс, зокрема, одним з перших почав досліджувати вплив інтенсивного кольору і світла на психіку людини. На думку митця, поезії інтенсивності і динамізму якнайкраще відповідав чистий колір, різкі контрасти і швидке виконання картин фовістів

Вінсент ван Гог

Анрі Матіс

Абстракціонізм

Авангардиз
м

Експресіоні
з
м

Кубізм

Сюрреалізм

Футуризм

Дадаїзм

Абстракціонізм

(від лат. віддалення)

- Один із напрямів образотворчого мистецтва ХХ ст. виник як складова частина руху за оновлення мистецтва на межі ХІХ і ХХ ст., пізніше названого авангардизмом. Частина авангардистів створювала мистецтво абстрактних форм (геометричних фігур, ліній, кольорових плям) – абстракціонізм. Засновниками абстракціонізму були російські художники В.Кандинський і К.Малевич, голландець П.Мондріан.

Протягом усього ХХ ст. культура модернізму тяжіла до абстракції (від лат. abstractio - далеко від дійсності), тобто відсторонення художніх образів від конкретного сюжету, образу, об'єкта. Абстракціонізм як провідна художня течія модернізму остаточно утвердився в західній культурі лише в 40-50-х роках. Він і нині залишається напрямом художньої творчості багатьох відомих майстрів. Отже, абстракціонізм - це безпредметне мистецтво, що не містить у собі жодного нагадування про дійсність. Тому його подекуди називають нефігуративним. Розвиток абстрактного мистецтва був відображенням тенденції відчуження митця ХХ ст. від дійсності, неприйняття її реалій. "Що жахливішим стає світ, то абстрактнішим стає мистецтво", - писав художник П. Клеє. Серед фундаторів абстракціонізму називають імена В. Кандинського (1866-1944), К. Малевича (1878-1935) та нідерландця П. Мондріана (1872-1944).

Кандинський Василь
Васильович

Піт Мондріан

Василь Кандинський - одна з найшанованіших фігур у культурі модернізму. Його теорія абстракції - це не тільки результат наукових досліджень, а й філософія спіритуалізму. Фарби, лінії, кольори, на думку художника, є знаками космосу. Приведені в рух талантом митця, вони, як клавіші, вдаряють по струнах людської душі. Крім підготовки і публікації численних теоретичних трактатів, він багато працював як професор і педагог у різних художніх закладах Німеччини, Росії, Франції.

Роботи Кандинського

Казимир Малевич

(1878 – 1935р.р.)

- народився 11 (23) лютого 1878 р. на околиці Києва в польській сім'ї. Батько був управителем на цукровому заводі. Мати Малевича була людиною творчою, захоплювалась складанням віршів, і саме вона подарувала 15-річному сину набір пензлів і фарб для занять у школі малювання. І з того часу він уже ніколи не полишав живопис. У 1913 р. Малевич оформляв постановку футуристичної опери Матюшина "Победа над солнцем", де ввів чорний квадрат у декорації та костюми героїв. Саме так – на театральній сцені, а не на полотні – вперше з'явився він глядачам.
- У 1928 – 1930 р.р. Малевич працював у Київському художньому інституті, мав (1930) персональну виставку.
- Помер художник 1935 р. в Ленінграді. Урну з його прахом поховали в дачному селищі Немчинівка, яке за життя було йому найдорожчим місцем на землі. Над могилою поставили куб з чорним квадратом, який після зруйнування під час війни відновили лише в 1988р.

Картины К.Малевича

Авангардизм

(від франц. Передовий загін)

- Умовна назва художніх рухів митців ХХ ст., що об'єднували тих кому були притаманні прагнення до докорінного оновлення художньої практики, розриву її зі старими принципами і традиціями, пошук нових, незвичних засобів виразу форми і змісту творів, взаємин митців із життям.

В історії модернізму ХХ ст. значне місце належить такому явищу, як авангард (від фр. *avant garde* - передовий загін). До авангарду можна віднести художні течії модернізму, що декларують найрішучіший розрив із цінностями попередньої культури, активно і навіть агресивно пропагують свої погляди, вдаються до епатажу, акцій протесту, поєднують мистецьку діяльність із необхідністю соціального переустрою тощо.

Найзначніший вплив на російський авангард у передреволюційні роки справив супрематизм К. Малевича та італійський футуризм (від лат. *futurum* - майбутнє). Для футуризму було характерне захоплення технікою, урбанізмом, намагання передати динаміку руху. Однак російські футуристи пішли значно далі від своїх попередників. У перші пореволюційні роки вони зробили футуризм гаслом оновлення суспільства на комуністичних засадах. У мистецтві футуристи використовували принципи кубізму і супрематизму (кубофутуризм), у літературі взяли курс на агітацію і пропаганду ідей нового суспільства простими та доступними творами.

Течія конструктивізму узагальнювала новаторські пошуки діячів авангарду в галузі створення нового побуту (дизайну), в архітектурі, художній графіці, фотографії. Конструктивізм являв собою професійний художній метод, спрямований на формоутворення реальних функціональних предметів. При цьому зверталась увага на простоту форм, економність матеріалів. Конструктивізм був близький до пошуків німецьких функціоналістів, які в 1919 р. у Веймарі відкрили Вище художньо-промислове училище - Баухауз. До початку 30-х років Баухауз був справді інтернаціональною школою досвіду конструктивістів. Викладачами тут працювали росіянин В. Кандинський, швейцарський художник П. Клее, видатні архітектор німець В. Гропіус та інші.

Експресіонізм

- (від лат. *Expressio* - вираження) напрям в літературі та мистецтві першої чверті ХХ ст., що проголошував єдиною реальністю суб'єктивний духовний світ людини, а його вираження – головною метою мистецтва.
- У рамках експресіонізму виникли ранні образи абстрактного мистецтва у деяких художників, особливо німецьких, експресіонізм набув яскравого антивоєнного та антиімперіалістичного забарвлення.

Експресіонізм, який склався в контексті західноєвропейської культури ХХ століття, можна розглядати як самодостатнє явище в українській літературі та мистецтві означеного періоду.

Незаангажованість, розкутість сучасної літературознавчої науки відкриває можливість максимально наблизитися до справжньої об'єктивності, досягнути реальний стан речей без кон'юнктурних упереджень й ідеологічної заданості. Це спонукає до проведення дискусії навколо виявлення джерел, естетики і поетики експресіоністичного типу художнього мислення на українському ґрунті, визначення спільних рис у творчому процесі експресіоністів, використовуючи знання про західноєвропейський експресіонізм з урахуванням зміни ідейно-естетичних параметрів національного літературознавства та мистецтвознавства.

Кубізм

- модерністська течія в мистецтві першої чверті ХХ ст., назва походить від куба – геометричного тіла. Кубізм виник у Франції в 1907 році (картина «Авіньйонські дівчата» П.Пікассо). до перших груп кубістів увійшли французькі живописці П.Пікассо, Ж. Брак, А.Глез, Ж. Метсенже, Ж. Вілон, іспанець Х. Гріс. Кубізм був родоначальником незліченних модерністських течій ХХ ст. Уперше на передній план висувається формально-пластичний експеримент: розкладання реальної предметної форми на найпростіші об'ємні елементи (куб, куля, циліндр, конус) і конструювання комбінацій цих об'ємів на поверхні. Водночас з'явилась кубістична скульптура (українець О.Архипенко, французькі скульптори А.Лоран, Р.Дюшан-Війон)

Пабло Пікассо

- Пікассо почав малювати з самого дитинства, перші уроки художньої майстерності Пікассо одержав у свого батька — вчителя малювання Х. Руйса, і незабаром володів ним досконало. В 8 років він малює свою першу серйозну картину маслом, Пікадора, з якою він не розлучався протягом всього життя.
- В 1930 — 1934 саме в скульптурі виражається вся життєва сила Пікассо
- в 1950 він малює знаменитого «Голуба миру».
- Музей Пікассо був відкритий в Барселоні, завдяки самому художнику, який в 1970 підніс в дар місту свої роботи. В 1985 музей Пікассо був відкритий і в Парижі сюди ввійшли роботи, передані спадкоємцями художника, — більше 200 картин, 158 скульптур, колажі і тисячі малюнків, естампів і документів, а також особиста колекція Пікассо.
- Лауреат Міжнародної лєнінської премії «За зміцнення миру між народами» (1962).

Сюрреалізм

- (від франц. *surrealisme* - надреалізм) напрям у мистецтві ХХ ст., що проголошував джерелом мистецтва сферу півсвідомості (інстинкти сновидіння, галюцинації) а його методом – розрив логічних зв'язків, замінених вільними асоціаціями. Сюрреалізм склався в 20-х роках ХХ ст., розвиваючи низку рис дадаїзму (письменники А.Бретон, Ф.Арп, Ж. Міро.). З 30-х років головною рисою сюрреалізму стала парадоксальна нелогічність поєднання предметів та явищ, яким надавалася предметно-пластична достовірність, яку можна було бачити (художники С. Далі, П.Блум, І.Тангі)

Сальвадор Далі

- Його картини становлять ірраціональні комбінації суто реальних предметів, які мають натуральний вигляд або парадоксальним способом деформовані. Це може бути людська фігура з картотечними шуфлядами у животі ("Антропоморфна шафа", 1936 р.), годинник-серветка, що звисає зі столу ("Збереження пам'яті", 1931 р.), слони на довгих павучих ніжках ("Спокуса св. Антонія", 1946 р.) тощо.

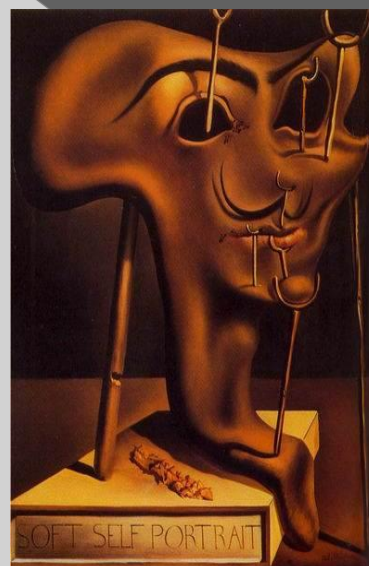
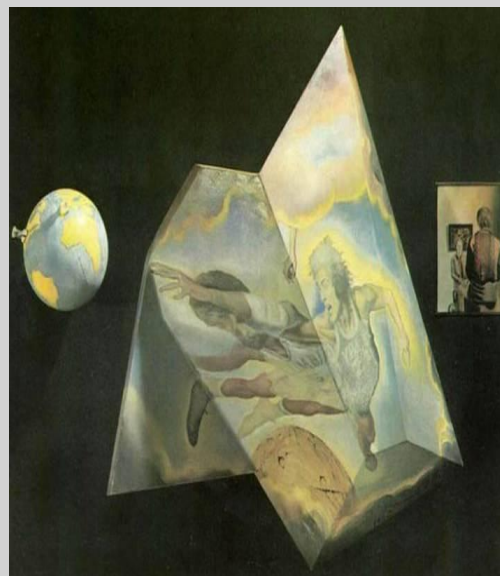
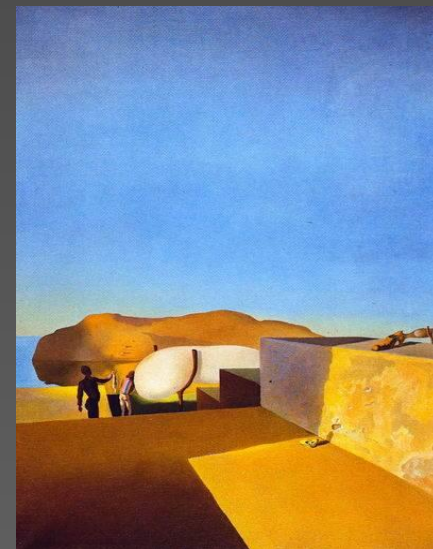
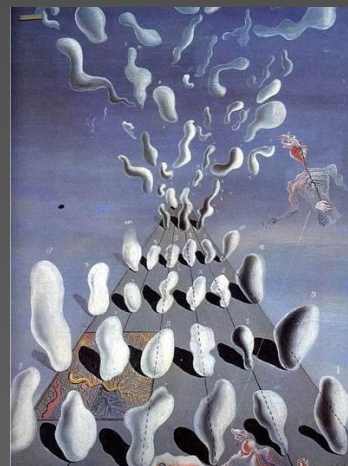
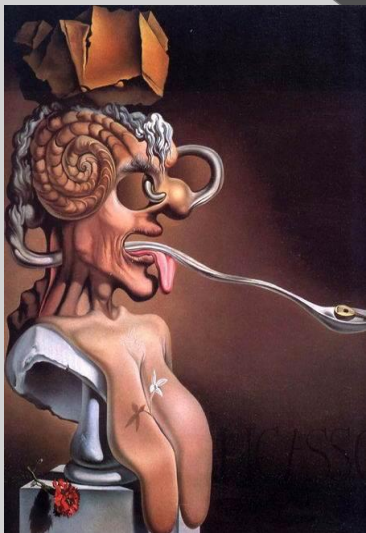
“Я благодарен судьбе за две вещи :
за то, что я испанец и за то, что я-
Сальвадор Дали”.

Творчество Сальвадора Дали.

Сальвадор Филипе Хасинто Дали и Доменеч,
маркиз дэ Пубол. 1904 - 1989 г.г.

Картини С.Далі

Футуризм

- (від лат. *futurum* - майбутнє) авангардистський напрям європейського мистецтва 10 – 20-х років ХХ ст., переважно в Італії та Росії. Футуристи, прагнучи створити «мистецтво майбутнього», проголошували заперечення традиційної культури (спадщини «минулого»), оспівували естетику урбанізму та машинної індустрії. Для живопису (в Італії – У.Боччоні, ДЖ.Северіні) характерні зрушення, напливи форм, багаторазові повторення мотивів, що наче додають одне до одного враження, отримані в процесі стрімкого руху, для літератури – переплетення документального матеріалу і фантастики, у поезії (В. Хлебников, В.Маяковський, І.Сіверянин) мовне експериментування («слова на волі», або «заумь»).

Дадаїзм

- (від франц. *dadaisme* - перен. незв'язний дитячий лепет) – авангардистська літературно-художня течія в 1916 – 1922 р.р., склалась в Швейцарії. Представники : А.Бретон, Т. Тцара, Р.Гюльзенбек, М.Янко, М. Дюшан, Ф. Пікабія, М. Ернст, Ж. Арп. У цій течії абсолютизувався авангардистський принцип, заперечувалися будь які авторитети і традиції. Дадаїсти не визнавали жодних ідеалів. Вони оголосили будь-який вибір твором мистецтва, якщо художник узяв його із звичайного середовища й дав йому назву. У 20-х роках ХХ ст. у Франції злився з сюрреалізмом, у Німеччині – з експресіонізмом.

Постмодернізм

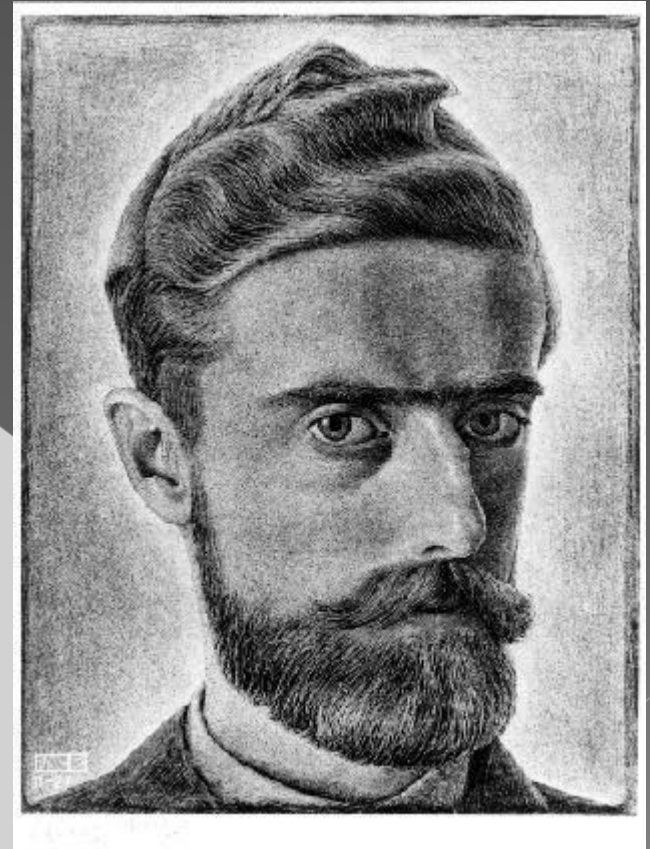
(від лат. префікс пост-наступність, фр. Модернізм - сучасний., найновіший)

- загальна назва окреслених останніми десятиліттями тенденцій у мистецтві, що виникли після модернізму та авангардизму.
- мистецтво постмодернізму — це своєрідна лабораторія, де відбувається складний синтез рис, нашої доби, діалогічне розв'язання антиномій, накопичених попередніми епохами:
  - реалістична зображальність і фантасмагоричність;
  - гуманітарність і фізико-технічне орієнтування;
  - описовість і філософічність;
  - серйозність та іронічність;
  - традиційність і комп'ютеризована сучасність;
  - раціоналістичність і містичність;
  - політизованість й еротичність;
  - потік свідомості й гострота сюжетної дії;
  - строга аналітичність та ігрове начало;
  - позиція західної і східної культури.

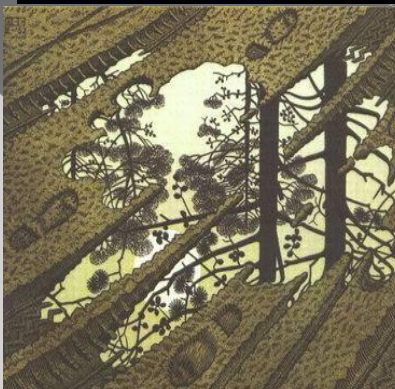
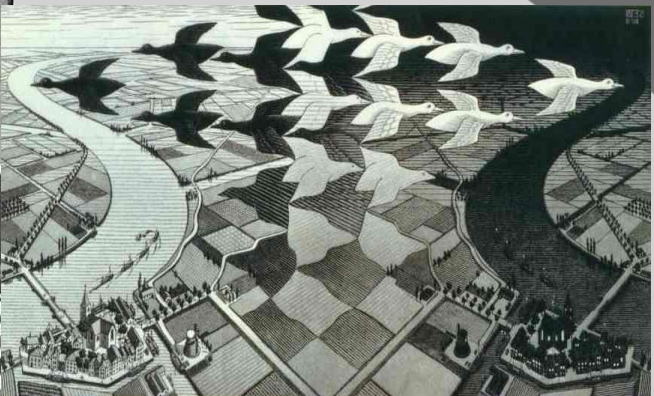
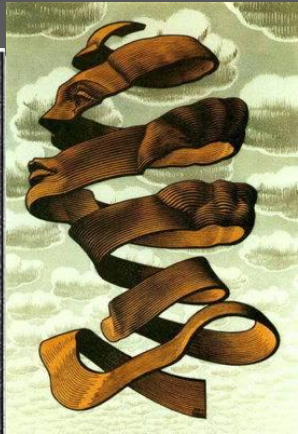
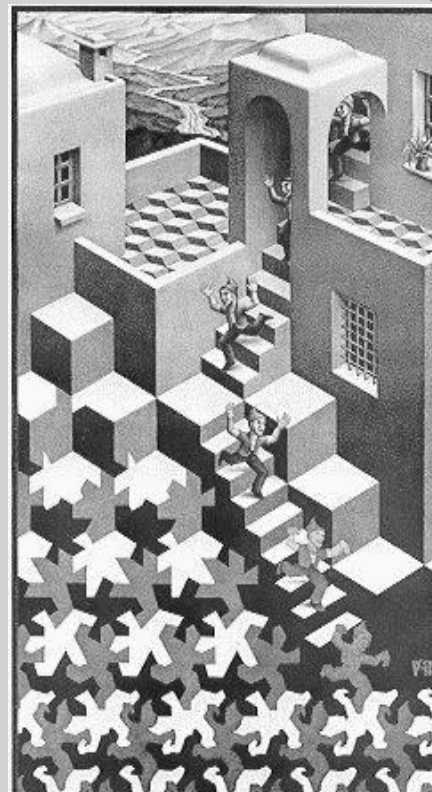
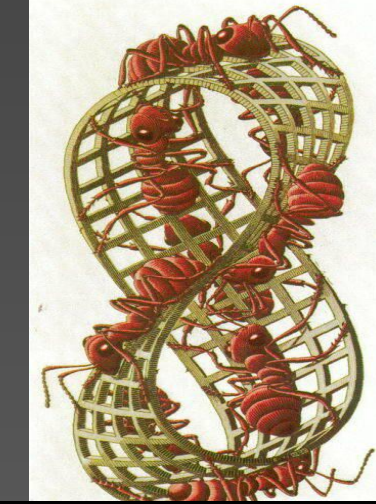
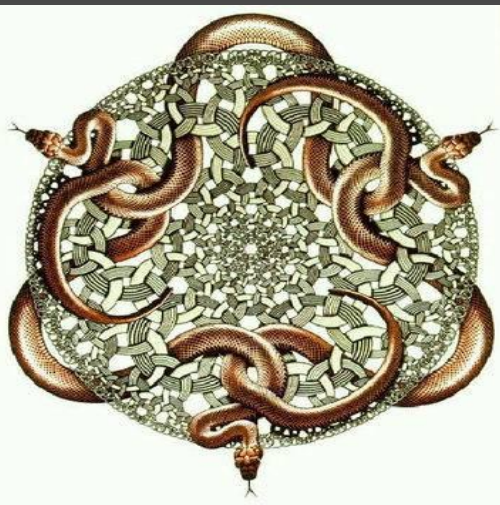
Мауріц Корнеліс Ешер

(1898 - 1972) художник, графік

- Мауріц Корнеліс Ешер — художник-графік. Відомий перш за все своїми концептуальними літографіями, гравюрами на дереві й металі, в яких він майстерно досліджував пластичні аспекти понять нескінченності і симетрії, а також особливості психологічного сприйняття складних тривимірних об'єктів.
- Роботи Ешера — це приголомшливі ілюстрації до математичних ідей періодичності і теорії кристалографічних груп, вони демонструють типи симетрії, застосовані в інженерній справі, геології і криптографії. А художник сміявся: він жодного разу в житті не одержав гарної оцінки з математики й був математично необізнаний. Коли одного разу відомий геометр Кокстер запросив Ешера на свою лекцію про математичний зміст його літографій, художник не зрозумів майже ні слова. Що ж, як писав сам Ешер, «математики знаходять шлях до брам саду. Але вони ніколи не заходять усередину, щоб оцінити його насолоду».

Дякую за увагу!